

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

Ročník VIII.

č. 8 (89)

Pripravil Ivan GAJDIČIAR

V tomto príspevku predstavíme obyvateľov Turzovky a okolia z ich odvrátenej strany. Nebude to však iba prezentácia akejsi „čiernej kroniky.“ Veď aj tieto udalosti patria do dejín a navyše ukazujú praktiky vtedajšieho súdництва. Pre súčasníka budú určite zaujímavé a niekedy možno až úsmevné, výpovede obžalovaných pred súdom.

ZO SÚDNYCH SIENÍ

V Turzovke bol súd v rokoch 1798 – 1819. Prejednávali sa tu trestné prípady zo širokého okolia. Menšie prípady súdnil hneď trestný sudca – slúžny, ktorý tu býval. Ťažšie zločiny sa prejednávali raz do roka, kedy prišla súdna komisia z Trenčína. Pozostávala z predsedu, dvoch assessorov (prísediaci člen súdu), prisažných, z provizora panstva a župných zástupcov. Veľmi častými trestami boli telesné tresty – palicovanie. Palice sa vymierovali previnilcom alebo vo väzení, alebo na verejnosti pred kostolom v nedeľu, alebo pred súdom hajdúchom.

7. februára 1803 prejednával súd prípad v ktorom Ján Gažík žaloval Jána Stopku.

Gažík vypovedal:

„Je temu 15 rokov, jako mne v dedine, v mem vlastnem dome, hotovych padesát rínskych zhytnulo, které som z mých možolov z práce telesnej, ničeo od muzikovania mej umelosti od dobrych ľudí chodišve po veselí sem a tam nasbieral.“

Súd však Stopku za vinného neuznal, pravda bola oveľa prozaikejšia. Ján Gažík tie peniaze stratil v obecnej krčme Adama Marca, kde popíjal. Ján Stopka bol oslobodený.

Alkohol hral úlohu aj v ďalšom prejednanom prípade, ktorý sa dostal na súd 4. mája 1804. Vtedy Jozef Hečko žaloval másiara Daniela Kopeckého za to, že ho zbil. Hečko sa žaloval, že ho Kopecký „s bukom prizabil a ožebralil.“ Kopecký však vypovedal: „Hečko vlni v jeseni v pondelok bol u žida Marka a tam s ľudmi do všelijakého pokušenia vchodil a príležitosť hľadal. Tam otdiaľ išol na vyšnú krčmu k Abrahamovi a v tejto krčme sa dal do bitky s Jurcom Daniškom a tehliarskym majstrom a ti ho dobre nabili. Ten istý Hečko idúc domov, stavil sa u domu mého a tu veľké hurty začal, chcel mi maso brať a peniaze nedával. Keď som mu nechcel zveriť, všelijaké nešanoty mne dával. Tedy jeho Andrej Puček do pitvora vysotil a potom sme sa venku posacali. Pre takového Hečka, který chodí sa bijúc a opíjajúce som v harešte.“

Súd totiž odsúdil oboch. Kopeckého na zaplatenie lekárskeho trov vo výške 8 zlatých a Hečka za to že bol opitý a chcel Kopeckému maso vziať bez zaplatenia na dva dni väzenia a na útraty.

Pred turzovský súd sa dostali aj ľudia v službách panstva. V roku 1802 bol obžalovaný panský hajný Michal Dadlo za to, že kruto zaobchádza s ľuďmi, že ľudí bije bez príčiny palicou a naháňa do práce. Súd ho uznal vinným, no vymeral mu len 6 palíc.

O nešťastí mohol hovoriť mlynár Ján Deák. Súd ho uznal vinným vo veci nedbalosti, pretože pre jeho nedbalosť zhorel panský mlyn. Deák si odsedel dva týždne vo väzení.

V roku 1811 sa do neprijemnej situácie dostali aj vojvoda Martin Varmus a obecní hájníci Juraj Bulík a Ján Marec. Boli obžalovaní za to, že si dovolili brať neznačkováné drevo z hory. Našťastie pre nich sa dokázalo, že drevo bolo označované a že boli nevinne podozrievaní.

Súd musel viackrát vyhlásiť obžalovaných za nevinných, pretože nemal dostatok dôkazov. Tak tomu bolo napr. v nasledovných troch prípadoch z roku 1808.

V jednom prípade boli obžalovaní Ján a Jakub Kapusniakoveci a Jakub Litvík, že pred 15 rokmi ukradli vo Frýdku 823 zlatých. No pre nedostatok dôkazov boli prepustení.

Obžalovaný bol aj Juraj Šlahor zo Zákopčia, ktorý mal ukradnúť dva kone Andrejovi Fujakovi. Ani tomu súd nič nedokázal a Šlahora prepustil.

Ešte toho istého roku sedel na lavici obžalovaných aj Andrej Dorociak, pretože mal za paholka vojenského zbeha, menom Smolára, ktorý pre neho kradol statok. Ani tu súd nič nedokázal a Dorociak bol oslobodený.

V roku 1818 písal richtár z Vysokej fiškálovi do Turzovky:

Veľkomožný Pán fiscalis! Pane, pane nám láskavý a dobrotivý!

Acurate dneskam ráno štyri tyžne minuli, jako našeho spoluobyvateľa Jura Slančička viraboval Turzovan jeden Korec, kterýžto Slančičk byvše v Turzovke na odpustkoch, poznal ho a nohavice svoje na Korcovi... Hajny a prisažny do domu Korca išli a tam našli sekeru, obušek, ručník svetlý, svetlé kopitka, které jeho žena nechcela vydat, flintu, motyku, klobuk, novú fajku... Korca examinovat ráčili, lebo neobstojime pred takovými

ľudmi. Což ponižene referujeme, zusta-vame najponiženejší služebnici richtár a prisažni z obce Vysokej.

Ján Korec mal toho „za ušami“ oveľa viac. Viackrát bol trestaný i odsúdený vo väzení. Súdné protokoly ho nazývajú nepolepšiteľným zbojníkom, ktorý mal kontakty aj na ostatné, jemu podobné živly.

V roku 1819 sa prejednávali aj nasledovné prípady:

Jakub Jurančík bol obžalovaný za to, že vytýkol okná na krčme Jakuba Hoffmana. Vec sa stala tak, že Hoffman poznal medzi Jurančíkovými ovcami svoje stratené a jednoducho si ich vzal. Keď sa to dozvedel Jurančík šiel a rozbil krčmu i okná. Svedkovia boli Jozef Cvinček, Jozef Rudinský, ktorí však prišli až na konci škandálu, ale Marek Hoffman videl ako kameňom rozbil okná. Súd ho neodsúdil za krádež, ale za poškodenie cudzieho majetku na 12 palíc. V auguste za Jurančička prihovárali richtár Michal Koniar a notár Ján Gorilovič. Podali žiadosť, aby bol pustený domov, lebo „na toho chasnika nič zleho nebolo počuť.“ Zvláštne však je to, že hoci nebol odsúdený do väzenia, z celého kontextu vyplýva, že Jurančík sedel vo väzení od marca, kedy sa prípad prejednával, do augusta 1819.

V tom istom roku sa prejednával prípad Martina Mravca z Podvysokej, ktorý sa pobil v krčme Littmana Neudorfera v Podvysokej s Jánom Papíkom z Turzovky. Mravec celú udalosť videl takto:

„Ponižene k nohám Slávnej Stolice panskej padajúci, veru a spravdivý panský poddaný, že by ma vyslyšať ráčili v nasledujúcich, a síce – Bivše ja v Turzovke na rínku stojící, pridúce ke mne pánsky hajdúch, pýtal mňa, že bych vikonal rozkaz pánsky, že bych mu jeho cestu hradil. Aj odenduce ja abych rozkaz takovy vyplnil, prinduce ja ku richtárovi našmu, doma som ho nenašel, ponevač bol v krčme. Ja bych rozkaz pánsky richtárovi oznámil, šel som do tej krčmy. A vejduce, krčmára toho služebný pacholek, hnetky poplice sebe proti mne ruky a hovori mne, čo si to za chlapa chitice mna, ja som teš chitel. Potom nas lude rozhanice, ale oznámil som rozkaz pánsky richtárovi. Odberúc sa z krčmi domov, pacholek tohože krčmára, menom Jano Papík do pitvora višel, tam na mňa čakal. Ja ale idúce prez pitvor, tenže pacholek znenadalosti v hlavu ma uderil a takovú mne virazil, až som mrtvi zostal. I posavad som na jedno ucho ohlušený. Ja teda poniženi a pokorni, ubohi panský poddan prosím, že by mne milostivi rozsudek učinit ráčili.“

Rozsudok bol taký, že Mravec bol oslobodený. Mravec bol ešte toho roku účastníkom ďalšej bitky medzi Jánom Škulavikom a Martinom Gajdošom z Olešnej. Tentoraz však len v úlohe svedka.

Na základe archívnych výskumov a rukopisných poznámok Karola Točíka pripravil

Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA

POZVÁNKA

Výkonný výbor Spolku priateľov Turzovky v zmysle Stanov Spolku zvoláva

VÝROČNÚ ČLENSKÚ SCHÔDZU

ktorá sa uskutoční

v sobotu 19. 8. 2006 o 16.00 hod.

v zasadacej sieni Mestského úradu v Turzovke s týmto programom:

Otvorenie, voľba overovateľov zápisnice, kontrola plnenia uznesení Výročná správa o činnosti Spolku za obdobie 2005 – 2006 Správa revíznej komisie o hospodárení Spolku, návrh opatrení Vyhodnotenie zmeny – doplnenia Stanov Spolku Voľba orgánov Spolku na obdobie do IV. SST Hlavné úlohy Spolku na obdobie 2006 – 2007 Diskusia, uznesenie, záver

- V sobotu ráno máte príležitosť zúčastniť sa ako turisti 20. ročníka turistického pochodu Beskydami a Turzovskou vrchovinou UHORČÍKOVYM CHODNÍKOM.
- V priebehu celého dňa budete mať príležitosť zúčastniť sa pokusu o zápis do Guinnessovej knihy rekordov štafetovým spôsobom v jedení horaliek – ČOKOLÁDOVÁ TURZOVKA.
- **Prezentácia** členov Spolku, počas ktorej je možné uhradiť členský príspevok za rok 2006, prevziať si publikáciu Farnosť Turzovka (len oproti poukážke, na ktorej je vyznačený aj prípadný doplatok) a prevziať si Pamätný list k III. SST a suveníry, **bude už od 15.30 hod.**
- Po skončení VČS, budete mať príležitosť zhladať výstavu našich členov – Ondrej Zimka SPRÁVY Z DOMOVA, Jaroslav Velička PROFILY
- O 18.00 hod. je príležitosť zúčastniť sa slávnostnej svätej omše vo farskom kostole, ktorá bude s účasťou kňazov – rodákov z farnosti.
- O 20.00 hod. sa členovia Spolku stretnú v areáli športu a oddychu v Závoďi, na LUDOVEJ VESELICI, v priebehu ktorej im bude podané jedlo (guláš, klobása) a občerstvenie (pivo, nealko) a budú mať príležitosť až do záverečnej zotrvať vo vzájomných debatách a zabaviť sa pri dobrej hudbe.
- V nedeľu od 8.00 hod. sú v Turzovke PROMENÁDNE KONCERTY, medzinárodné stretnutie heligonkárov TURZOVSKÁ CIFROVAČKA a REMESELNÍCKY JARMOK
- **V čase od 10.00 do 12.00 hod.** budú mať všetci, čo pricestujú až v nedeľu, možnosť uhradiť členský príspevok za rok 2006, prevziať si publikáciu Farnosť Turzovka (len oproti poukážke, na ktorej je vyznačený prípadný doplatok), prevziať si Pamätný list k III. SST a suveníry v predajnom Stánku Spolku, umiestnenom pred Konzervárňou.
- O 10.30 hod. sa uskutoční v zasadacej sieni MsÚ **stretnutie rodákov s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom.** Pretože nie je možné dopredu odhadnúť počet prítomných členov Spolku, účasť na tomto stretnutí je **bez záruky zabezpečenia miesta na sedenie.**
- O 12.00 hod. začne sprievod POZDRAV MESTU, všetci prítomní členovia sa stretnú pri fontáne pred kultúrnym domom a pretože budú mať jednotné pokrývky hlavy, zúčastnia sa sprievodu ako organizovaná skupina.
- O 15.00 hod. začína v amfiteátri hlavný program III. SST pod názvom VOLANIE DOMOVA, na ktorý majú členovia Spolku voľný vstup. Jeho skončením končí aj III. SST.

Štyri roky sme čakali na to, kedy sa opäť stretnú všetci, ktorí majú radi svoje rodisko, aby svojou účasťou podporili myšlienku spolupatričnosti Turzovčanov. V týchto dňoch sa stretávajú všetci, čo prišli zďaleka i z blízka. Domáci vytvorili pre ich stretnutie dôstojný rámec a nevšľovne sa tešia z ich prítomnosti. Nuž teda,

VITAJTE DOMA, RODÁCI!

Prežite medzi svojimi blízkymi pekné dni, potešte sa so všetkými, čo na Vás nezbudajú. V okamžiku, keď bude naše stretnutie patriť minulosti, majte na pamäti, že o štyri roky Vás čakáme znova. Patríme k sebe, sme zviazaní pevným putom túžby po domove. Turzovka je a naďalej chce zostať Vaším ozajstným domovom.

BLAHOŽELÁME

V tomto mesiaci oslavia okrúhle a polokrúhle životné jubileá títo členovia Spolku:

Mgr. Lubica Bajáková
Turzovka

Ing. Michal Vyšinský
Bratislava

Katarína Polková
Žilina

Ing. Nadežda Čuboňová, PhD.
Žilina

Juraj Žiačik
Martin

MUDr. Daniela Kubicová
Banská Bystrica

Želáme im všetko najlepšie, hlavne pevné zdravie, veľa šťastia, spokojnosti, pohody a mnoho pracovných i osobných úspechov.

POTEŠILO NÁS

- že do príprav III. Svetového stretnutia Turzovčanov sa zapojili viacerí členovia Spolku a že ho podporili nielen ako tvorcovia programu, ale aj ako dobrovoľní spolupracovníci organizačného štábu.

- že sa nám podarilo úspešne zorganizovať 1. plenár rezbárov z beskydskej oblasti DREVENÉ TAJOMSTVÁ a že jeho výsledky budú aj v rokoch budúcich pripomínať našu snahu o zachovávanie tradícií ľudovej kultúry.

- že sme do pestrého programu TURZOVSKÉHO LETA 2006 prispeli aj ďalšími aktivitami, ktoré obohatili spoločenský život a zanechali aj niekoľko nových mestotvorných prvkov.

- že sme v týchto dňoch mohli vydať v poradí už 14. číslo INFORMAČNÉHO BULLETINU, ktoré vydávame 2x ročne ako nepredajnú publikáciu v náklade 200 kusov pre svojich členov a sponzorov.

- že sa našej knižnej publikácii FARNOSŤ TURZOVKA, jej vydavateľom a tvorcom, dostalo mimoriadneho ocenenia – osobného poďakovania v podobe listu Svätého Otca Benedikta XVI., ktorý pri tejto príležitosti udelil celej farnosti osobitné Apoštolské požehnanie.